

Örvendetes, hogy Vadász Ferencné megörökítette könyvtárügyünk e metszeteinek történetét. Dicséretes a gyorsaság is, ezért most tekintsünk el attól, hogy a periódus-jelző évszámokom lehet vitatkozni (hiszen 1952-ben indult meg az öthónapos könyvtárosiskola és nem 1954-ben; vagy 1978-ban szereztek diplomát az utolsók, ezért a korszakhatár inkább ez lehetne), vagy hogy bizonyos helyeken

túl soknak érezzük a szövegben az idézeteket stb.

Valószínű, hogy ha valaki megírja majd a felszabadulás utáni 30–35 év könyvtárügyének történetét, esetleg másként és elemzőbben értékel; de az is bizonyos, hogy munkáját képtelen lesz elvégezni e kötet nélkül. (OSZK KMK, 1980, Népművelési Propaganda Iroda, 128 l. 18 Ft) Tóth Gyula

bibliográfiák

Reguli Ernő: Fábry Zoltán bibliográfia

Fábry Zoltán, „aki félelem és gáncs nélkül vetette magát bele az utolsó fél évszázad Európájának szellemi küzdelmeibe, aki fenékiig őrítette mindazt a kereséset, amelyet Közép-Európa oly bőven kínált fiainak” — hősies életútjával, életművével, erkölcsi magatartásával sajátosan egyéni helyet vívott ki magának a korszak magyar irodalmában. A stószai „remetelak” az idők során olyan őrhelyé vált, amelynek jelzéseire magyarok és nem magyarok egyaránt felfigyeltek, és amelyet még a teljesen más szellemi-esztétikai-ideológiai emlékhöz nevelkedtek is az emberi nagyságnak, az erkölcsi tisztaságnak és bölcsességnek kijáró tisztelettel és elismeréssel fogadtak.

Elkötelező örökségként ránk hagyott műveit egyértelműen elismeri a kritikai értékelés. Ez azonban önmagában kevés. Amint Fábry írta végredeleletében: „Az író legigazibb öröksége a mű: könyveinek, írásainak összessége, hatása, továbbélése.” A kritikai elismerés mellett tehát azt is meg kell valósítanunk, hogy művei eleven hatóerőként éljenek tovább. Ennek érdekében még bőven van tennivalónk, elsősorban írásai összességének, teljes életművének a számbavétele és feltárása. Jelentek meg ugyan már kisebb-nagyobb — jórészt válogató jellegű — bibliográfiai Fábryról, ezekből azonban nem kapunk teljes képet életművéről; főként sokrétű publicisztikai munkásságának a feltárása hiányos. Eppen ezért tekinthetjük az életmű számbavételében mérőföldkőnek Reguli Ernő bibliográfiáját, amely a Csehszlovákiában és Magyarországon (részben Erdélyben) megjelent magyar nyelvű műveknek és a Fábryról szóló írásoknak az első teljességre törekvő összeállítása.

Az előszóban Reguli Ernő azt írja, hogy a kitűzött célt korántsem sikerült elérnie, s ebben igaza lehet; ez azonban nem csökkentheti érdemét és bibliográfiájának értékét, amely a feltételezhető

hiányok ellenére is nagy előrelépés a teljes életmű feltáráshoz vezető úton. Ez az előrelépés a bibliográfiai anyaggyűjtés szokásos módszerétől eltérő s azt lényegesen meghaladó feladatok elé állította az összeállítót. Olyan sajtótermékekben kellett kutatnia, amelyek hazai könyvtárainkban alig, sőt egyáltalán nem és Csehszlovákiában is nehezen vagy csak hiányosan találhatók meg.

Reguli Ernő a legjobb megoldást választotta: Hosszabb időt töltött az emlékmúzeummal átalakított stószai szülőházban, és az ott őrzött kéziratok anyagát, valamint Fábryról a címetek és megjelenési adatokat nem mindig vagy

sokszor hiányosan, pontatlanul feltűntető feljegyzései, cikk-kivágatai alapján próbálta a gyakran névtelenül, álnevekkel vagy különböző szignókkal megjelent írásokat kikeresni és azonosítani. Ezt a — szerzői tiszteletdíjjal nehezen honorálható — munkát csak az tudja igazán értékelni, aki a pontos adatokat nem tartalmazó kivágatok alapján már megpróbálkozott azzal, hogy a nyomdai betűtípus, a papírminőség, a hátlapon szereplő hírek stb. segítségével a címet és a megjelenési időt megállapítsa. Ennek az időt rabló, sokszor sziszifuszi munkának az elvégzése csak emeli az összeállító érdemét és a bibliográfia értékét, s egyben mentség, magyarázat a feltételezhető hiányokra.

A bibliográfia szerkezeti felépítése a jól bevált hagyományokat követi. Az anyaggyűjtés és a feldolgozás fontosabb kérdéseit ismertető bevezető után három fő fejezet következik, ezeken belül pedig az anyag jellegéhez igazodó alcsoportok könnyítik meg a keresést és az áttekintést. Az első fejezet Fábry írásait sorolja fel, külön-külön alcímek alatt. Ezek: 1. Önálló művei, 2. Publicisztikája, 3. Fordításai, 4. Levelezése. A második fejezet a Fábryról szóló írásokat tartalmazza a következő tagolásban: 1. Önálló művek, 2. Bibliográfiák, 3. Cikkek, tanulmányok, 4. Hozzá írt versek. A harmadik fejezetben a mutatók találhatók.

Az első és a második fejezet felépítése az időrendet követi. Az időrendbe soroláskor azonban az összeállító eltér a megjelenési időpont mechanikus alkalmazásától; egyes esetekben nem az első megjelenés, hanem a megírás idejét tekinti mérvadónak. Fábryról azokról az írásairól van szó, amelyek megírásuk idején politikai okokból, az író némaságra ítéltése stb. miatt nem jelenhettek meg, és csak évekkel később láttak napvilágot. Egyértelműen helyeselhető, hogy ezek nem a megjelenés, hanem a megírás időpontjánál szerepelnek, tehát ahhoz a korhoz kapcsolódnak, amelynek eseményei születésüket kiváltották, s amelyhez mondanivalójuk kapcsolódik. A címléírás jegyzetében Reguli Ernő mindig tájékoztat az időrendi besorolás ilyen eseteiről.

A bibliográfia címléírásai az általánosan elfogadott elveket követik. Ahol azonban az összeállító szükségesnek

tartja — és mindig jól megérzi, hol van rá szükség —, a leírások végén kiegészítésekkel, megjegyzésekkel, utalásokkal segíti a bibliográfia használatát. Tájékoztató róla, ha az írás névtelenül vagy álneven jelent meg; közli az egyes kötetek tematikai csoportosítását jelző fejezetcímeket, a többször és gyakran más címmel és némi tartalmi változással megjelent címváltozatait — ezek a mutatóban is szerepelnek — stb.

A sokrétű tájékoztatásra való törekvés sem teszi bőbeszédűvé a leírásokat, ezek gazdaságos tömörséggel tájékoztatnak. Csupán egy-két olyan példa említhető, amikor feleslegesnek tűnik a részletezés. A Kassai Napló tíz egymást követő számában, folytatásokban megjelent „Elfelejtett élet. (Embertelenség tíz-éves napjai)” című írást például tiztétel (157–162, 164–166) helyett — öszszevont leírással — egy tételben is lehetett volna említeni. Azokban az esetekben viszont, amikor az egyes folytatásoknak a főcímen kívül a tartalmat közelebről meghatározó alcímük is van — például a mérték (200–205. tétel); Írók és irodalom Szlovenszón (266., 269–70., 274., 280. t.); A könyv védelme (608., 611., 613., 615. t.) vagy A halottak élén (739–743. tétel) — indokolt és szükséges a részletezés.

Külön elismeréssel kell szólni a bibliográfia mutatóiról. Címmutató, Ismeretések, kritikák mutatója, Ikonográfia, Fábry álnevei és szignói. A feldolgozott újságok, folyóiratok, Névmutató — a felsorolás már önmagában is érzékelteti a mutatórendszer sokoldalúságát. Ennél is nagyobb érdem azonban a mutatók megbízhatósága, pontossága. Legfeljebb egyet sajnálhatunk: ha már felkutatva Reguli Ernő a nehezen hozzáférhető újságokat, nagy szolgálatot tett volna a kutatóknak, ha lelőhelyüket közli — még akkor is, ha ez általában nem szokás.

Végül még egy észrevétel: bosszantóak az üresen maradt oldalak. Reguli tudományos igényességgel végzett, gondos munkája a sokszorosító üzemtől több figyelmet érdemelt volna. Vagy csupán egyetlen példányban ásitóznak üres oldalak, s a véletlen szeszélyeként éppen ez lett volna a recenzensé? ... (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1980. 243 l. 32 Ft)

K ö n c z ö l I m r e

Olvassóink figyelmébe! A Könyvtáros jubileumi pályázatra szánt írásokat 1981. február végéig lehet megküldeni a szerkesztőségnek. A pályázati felhívást és feltételeket a folyóirat 1980. júniusi (6.) számának 331. oldalán találhatják meg az érdeklődők.